

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-501-3-13>

FACTORS DEFINING ENTERPRISE BANKRUPTCY

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ФАКТОРИ

В нашій країні із введенням воєнного стану в лютому 2022 року відбулися суттєві зміни в діяльності багатьох комерційних структур на ринку. В основному йдеться про негативні наслідки війни, такі як повне чи часткове знищення промислових і виробничих об'єктів, обладнання, тривалі відключення електроенергії, що безумовно призвело до банкрутства і неплатоспроможності підприємств. Виходячи з цього, виявлення ознак банкрутства підприємств та попередження його наслідків має практичне значення.

В сучасній науковій економічній та правничій літературі існує багато тлумачень поняття «банкрутство», що представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «банкрутство» в юридичній та економічній літературі

Джерело	Визначення
Господарський кодекс України, ст. 209 [1]	«Банкрутство – це нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури»
Кодекс України з процедур банкрутства, ст. 1 [2]	«Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури»
Кримінальний кодекс України, ст. 219 [3]	«Стійка фінансова неспроможність суб'єкта господарської діяльності»
Марусяк Н., Пильнюк Д. [4]	«Банкрутство підприємства є вже фінальним етапом кризового стану підприємства»
Михальчук Л., Куш В. [5]	«Банкрутство – це стан підприємства, який настає після неефективного управління керівництва бізнесу, без врахування змін у ринковому середовищі»
Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьбома О.Д. [6]	«Банкрутство – абсолютна неплатоспроможність боржника, що є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги»
Терещенко О.О. [7]	«Банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленний для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом»

Джерело: сформовано автором на основі [1-7]

Наявність різних підходів до визначення банкрутства підприємства безумовно пов'язано з багатогранністю цього поняття, неоднозначністю у проявах і часто несподіваністю наслідків [4].

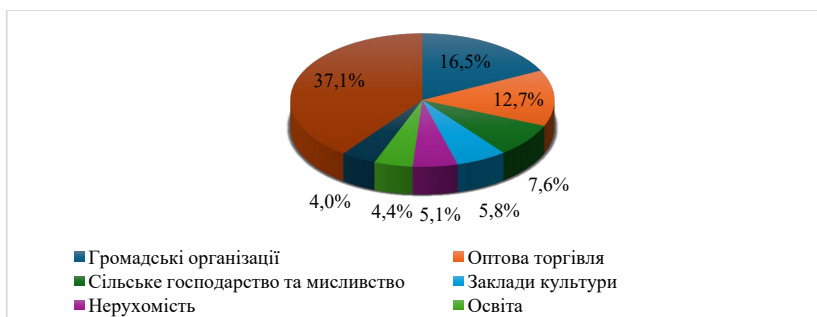
Дослідження наукової літератури [4-7] дозволило сформулювати висновок, що економічними причинами банкрутства підприємств є сукупність факторів зовнішнього та внутрішнього впливу. До першої групи факторів можна віднести: світову економічну кризу; політичну нестабільність; зміну зовнішньоекономічної спрямованості держави і необґрунтованість економічної політики уряду; погіршення соціально-економічної ситуації; недосконалість законодавчої системи.

До другої групи факторів можна віднести: несвоечасність і неадекватність реакції підприємства на зміни в ринковому середовищі; стійкі недоліки в економічній політиці підприємства; недосконалість системи стратегічного планування і розвитку підприємства; неефективність менеджменту підприємства; недостатність або нерегулярність застосування на підприємстві доступних методичних засобів діагностики банкрутства.

За статистичними даними України за 2023 рік, з березня 2022 року по листопад 2023 року процедури закриття розпочали 6482 компанії. Протягом 2023 року щомісяця в Україні припинили роботу в середньому 479 підприємств. Найбільше закритих підприємств у Києві – 893, на другому місці – Львівська область – 526 підприємств, на третьому – Дніпропетровська область – 479 підприємств [8].

За даними [8] в 2022 році 17% компаній потрапили у процедуру банкрутства, решта самостійно вирішили припинити свою діяльність, в 2021 році частка компаній, які опинилися у банкрутстві, склала 5,1%.

На рис. 1 представлено компанії, які були закриті в галузевому розрізі за 2023 рік. Дані, які показано на рисунку 1, вказують, що найбільше було закрито громадських організацій (16,5%), підприємств оптової торгівлі (12,7%) підприємств сільського господарства та мисливства (7,6%)

Рис. 1. Галузева структура підприємств, які були закриті в 2023 році

Джерело: [8]

Отже, банкрутство та ліквідація підприємства означають не лише збитки для власників підприємств, а й зменшення податкових надходжень до бюджету, зростання безробіття, що, зрештою, може стати одним із чинників макроекономічної нестабільності. З метою запобігання кризовому стану підприємств треба сформулювати відповідну й адекватну сучасним реаліям систему попередження, запобігання та подолання банкрутства підприємства, що збільшить здатність функціонування підприємства в умовах підвищеного ризику та загроз.

Література:

1. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон від 21.10.2019 № 2597. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 01.11.2024).
2. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 01.01.2020). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 01.11.2024).
3. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 02.11.2024).
4. Марусяк Н., Пильнюк Д. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-29>
5. Михальчук Л., Куц В. (2022). Теоретичні підходи до виявлення сутності, проблем та наслідків банкрутства підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-30>
6. Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 18. С. 127-132. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/23.pdf (дата звернення: 02.11.2024)
7. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 412 с.
8. У 2023 році в Україні закривається утричі менше компаній, ніж до війни. URL: <http://www.epravda.com.ua/news/2023/12/8/707473/> (дата звернення: 02.11.2024).